TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. liepos 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos tyrimo orderis – Direktyva 2014/41/ES – 2 straipsnio c punkto ii papunktis – Sąvoka „kita kompetentinga institucija, veikianti kaip baudžiamajame procese tyrimą atliekanti institucija“ – Kompetencija nurodyti rinkti įrodymus vadovaujantis nacionaline teise – Kratos priemonės, kurioms reikalingas ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimas – 6 straipsnio 1 ir 2 dalys – Europos tyrimo orderio išdavimo sąlygos“

Byloje C-635/23

dėl *Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) 2023 m. spalio 20 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. spalio 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūroje dėl Europos tyrimo orderio pripažinimo ir vykdymo, kuris išduotas dėl

WBS GmbH,

dalyvaujant

Generalstaatsanwaltschaft Berlin,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe (pranešėja), antrosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai M. Gavalec, Z. Csehi ir F. Schalin,

generalinis advokatas A. Rantos,

posėdžio sekretorė M. Krausenböck, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. lapkričio 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *WBS GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* K. Schaefer,

– *Generalstaatsanwaltschaft Berlin*, atstovaujamos J. Scherf,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, M. Hellmann, A. Sahner ir J. Simon,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos, M. Kriisa,

– Latvijos vyriausybės, atstovaujamos J. Davidoviča, K. Pommere ir S. Zābele,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna ir J. Sawicka,

– Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos J. I. Barbosa de Pinho, P. Barros da Costa ir J. Ramos,

– Švedijos vyriausybės, atstovaujamos H. Eklinder,

– Europos Komisijos, atstovaujamos H. Leupold ir J. Vondung,

susipažinęs su 2025 m. vasario 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose (OL L 130, 2014, p. 1) 2 straipsnio c punkto ii papunkčio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant prašymą Vokietijoje vykdyti *Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs* (Korupcijos prevencijos ir kovos su korupcija tarnyba, Latvija, toliau – KNAB) išduotą Europos tyrimo orderį dėl tyrimo priemonių, susijusių su *WBS GmbH*.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2014/41 5–8, 10 ir 11 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(5) nuo to laiko, kai buvo priimti [2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje (OL L 196, 2003, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 185)] ir [2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/978/TVR dėl Europos įrodymų orderio, skirto gauti daikt[ams], dokument[ams] ir duomeni[ms] siekiant juos naudoti baudžiamuosiuose procesuose (OL L 350, 2008, p. 72)], tapo aišku, kad dabartinė įrodymų rinkimo sistema yra pernelyg suskaidyta ir sudėtinga. Todėl reikia naujo požiūrio;

(6) 2009 m. gruodžio 10–11 d. priimtoje Stokholmo programoje Europos Vadovų Taryba išreiškė nuomonę, kad reikėtų tęsti išsamios sistemos, skirtos įrodymams rinkti tarpvalstybinio pobūdžio bylose, kuri būtų grindžiama tarpusavio pripažinimo principu, kūrimą. Europos Vadovų Taryba nurodė, kad šioje srityje galiojantys aktai sudaro nevientisą sistemą ir kad reikia naujo požiūrio, pagrįsto tarpusavio pripažinimo principu, be to, kad taip pat būtina atsižvelgti į tradicinės savitarpio teisinės pagalbos sistemos lankstumą. Todėl Europos Vadovų Taryba paragino sukurti išsamią sistemą, kuri pakeistų visus šiuo metu

šioje srityje galiojančius aktus, įskaitant Pamatinį sprendimą 2008/978/TVR, kuri, kiek įmanoma, būtų taikoma visų rūšių įrodymams, kurioje būtų nustatyti įvykdymo terminai ir pagal kurią, kiek įmanoma, būtų apriboti atsisakymo vykdyti orderį pagrindai;

(7) šis naujas požiūris turėtų būti grindžiamas vienintele priemone, kuri vadinama Europos tyrimo orderiu (toliau – [ir] ETO). ETO turėtų būti išduodamas vienai ar kelioms konkrečioms tyrimo priemonėms vykdyti ETO vykdančioje valstybėje (toliau – vykdančioji valstybė), siekiant surinkti įrodymus. Tai apima ir įrodymų, kuriuos vykdančioji institucija jau turi, gavimą;

(8) ETO taikymo sritis turėtų būti horizontali, todėl jis turėtų būti taikomas visoms tyrimo priemonėms, kuriomis siekiama surinkti įrodymus. Tačiau tam, kad būtų sudaryta jungtinė tyrimo grupė ir tokioje grupėje surinkti įrodymai, reikalingos specialios taisyklės, kurias būtų geriau nustatyti atskirai. Todėl, nedarant poveikio šios direktyvos taikymui, tos rūšies tyrimo priemonei toliau turėtų būti taikomi galiojantys aktai;

<…>

(10) ETO daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama vykdytinai tyrimo priemonei. Išduodančioji institucija, remdamasi turima išsamia informacija apie atitinkamą tyrimą, gali geriausiai nuspręsti, kokią tyrimo priemonę taikyti. Tačiau, kai įmanoma, vykdančioji institucija turėtų taikyti kitos rūšies tyrimo priemonę, jei jos nacionalinėje teisėje nurodyta tyrimo priemonė nenumatyta arba jos nebūtų galima taikyti panašioje nacionalinėje byloje. Galimybė taikyti priemonę turėtų reikšti atvejus, kai nurodyta tyrimo priemonė numatyta vykdančiosios valstybės teisėje, tačiau teisiškai ją galima taikyti tik tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, kai tyrimo priemonė gali būti vykdoma tik tam tikro sunkumo nusikalstamų veikų atveju, prieš asmenis, kurių atžvilgiu jau yra tam tikrų įtarimų, arba atitinkamam asmeniui sutikus. Vykdančioji institucija taip pat gali taikyti kitos rūšies tyrimo priemonę, jei ja būtų pasiektas toks pat rezultatas kaip ir ETO nurodyta tyrimo priemone, tačiau bus mažiau trukdoma atitinkamam asmeniui naudotis pagrindinėmis teisėmis;

(11) ETO turėtų būti naudojamas tais atvejais, kai konkrečiu atveju tyrimo priemonės vykdymas atrodo proporcingas, tinkamas ir taikytinas. Todėl išduodančioji institucija turėtų įsitikinti, ar reikalaujami įrodymai yra būtini ir proporcingi proceso tikslais, ar pasirinkta tyrimo priemonė yra būtina ir proporcinga atitinkamų įrodymų rinkimo tikslais ir ar kita valstybė narė turėtų dalyvauti tų įrodymų rinkime išduodant ETO. Tokį pat įvertinimą reikėtų atlikti per patvirtinimo procedūrą, kai pagal šią direktyvą reikalaujama patvirtinti ETO. ETO vykdyti neturėtų būti atsisakoma kitais nei šioje direktyvoje nustatytais pagrindais. Tačiau vykdančioji institucija turėtų turėti teisę pasirinkti tyrimo priemonę, kuria mažiau pažeidžiamas privatumas nei atitinkamame ETO numatyta priemone, jei ja galima pasiekti panašių rezultatų[.]“

4 Šios direktyvos 2 straipsnio c punkte nustatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos šios terminų apibrėžtys:

<…>

c) išduodančioji institucija:

i) teisėjas, teismas, tiriantysis [ikiteisminio tyrimo] teisėjas ar prokuroras, kompetentingas atitinkamoje byloje, arba
ii) bet kuri kita kompetentinga institucija, kaip apibrėžė išduodančioji valstybė, konkrečioje byloje veikianti kaip baudžiamajame procese tyrimą atliekanti institucija, pagal nacionalinę teisę kompetentinga nurodyti rinkti įrodymus. Be to, prieš perduodant ETO vykdančiajai institucijai, patikrinus, ar jis atitinka šioje direktyvoje nustatytas ETO išdavimo sąlygas, visų pirma 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytas sąlygas, išduodančiosios valstybės teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras patvirtina ETO. Jei ETO patvirtino teisminė institucija, ta institucija ETO perdavimo tikslais taip pat gali būti laikoma išduodančiąja institucija[.]“

5 Minėtos direktyvos 6 straipsnyje „ETO išdavimo ir perdavimo sąlygos“ nustatyta:

„1. Išduodančioji institucija gali išduoti ETO tik tuo atveju, kai tenkinamos šios sąlygos:

a) išduoti ETO yra būtina ir proporcinga 4 straipsnyje nurodyto proceso tikslu, atsižvelgiant į įtariamojo arba kaltinamojo teises; ir

b) ETO nurodytą (-as) tyrimo priemonę (-es) būtų galima nurodyti vykdyti tokiomis pačiomis sąlygomis panašioje nacionalinėje byloje.

2. 1 dalyje nurodytas sąlygas kiekvienu atveju įvertina išduodančioji institucija.

3. Tais atvejais, kai vykdančioji institucija turi pagrindo manyti, kad neįvykdytos 1 dalyje nurodytos sąlygos, ji gali konsultuotis su išduodančiąja institucija dėl ETO vykdymo svarbos. Po tos konsultacijos išduodančioji institucija gali nuspręsti panaikinti ETO.“

6 Tos pačios direktyvos 10 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta:

„3. Vykdančioji institucija taip pat gali vykdyti kitą nei ETO nurodytą tyrimo priemonę, kai vykdančiosios institucijos pasirinkta tyrimo priemone būtų pasiektas toks pats rezultatas kaip ir ETO nurodyta priemone, tačiau mažiau pažeidžiant privatumą.

4. Tais atvejais, kai vykdančioji institucija nusprendžia pasinaudoti 1 ir 3 dalyse nurodyta galimybe, ji visų pirma informuoja išduodančiąją instituciją; išduodančioji institucija gali nuspręsti panaikinti arba papildyti ETO.“

7 Išduodama ETO išduodančioji institucija privalo užpildyti ir pasirašyti formą, kurios pavyzdys pateiktas Direktyvos 2014/41 A priede. Šios pavyzdinės formos įžanginė dalis suformuluota taip:

„Šį ETO išdavė kompetentinga institucija. Išduodančioji institucija patvirtina, kad išduoti šį ETO yra būtina ir proporcinga jame nurodyto proceso tikslu, atsižvelgiant į įtariamojo arba kaltinamojo teises, ir kad prašomas tyrimo priemones panašioje nacionalinėje byloje būtų galima prašyti įvykdyti tomis pačiomis sąlygomis. Prašau įvykdyti toliau nurodytą tyrimo priemonę ar priemones, deramai atsižvelgiant į tyrimo konfidencialumą, ir perduoti įrodymus, gautus vykdant ETO.“

Vokietijos teisė

8 1982 m. gruodžio 23 d. *Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen* (Įstatymas dėl savitarpio tarptautinės pagalbos baudžiamosiose bylose) (*BGBl.* 1982 I, p. 2071) 91d straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teikti savitarpio teisinę pagalbą leidžiama, tik jei išduodančioji valstybė narė prašymą pateikė naudodama atitinkamai galiojančios redakcijos Direktyvos [2014/41] A arba C priede pateiktą formą:

1) parengtą teisminės institucijos pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punkto i papunktį arba

2) parengtą kitos nei nurodytoji 1 punkte institucijos, kurią prašančioji valstybė narė įvardijo kaip kompetentingą šiuo klausimu, ir patvirtintą 1 punkte nurodytos institucijos minėtos direktyvos A priede pateiktos formos L skirsnyje.“

Latvijos teisė

9 Pagal *Kriminālprocesa likums* (Baudžiamojo proceso kodeksas; *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 74, 2005) 887^1 straipsnio 1 dalį, jeigu prieš pradedant baudžiamąjį persekiojimą baudžiamojoje byloje būtina atlikti procesinį veiksmą kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, už ikiteisminį tyrimą atsakinga institucija, priimdama Europos tyrimo orderį, įvertina jo proporcingumą ir būtinumą tiriamos nusikalstamos veikos atžvilgiu, paskui už vadovavimą tyrimui atsakingas prokuroras taip pat patikrina, ar procesinis veiksmas, kurį prašo atlikti Sąjungos valstybės narės, atitinka teisės aktų reikalavimus, ir įvertina jo būtinumą ir proporcingumą tiriamos nusikalstamos veikos atžvilgiu. Prieš parengdama ETO, už bylą atsakinga institucija imasi visų priemonių, kurios būtinos, jei procesinis veiksmas būtų vykdomas Latvijoje.

10 Krata reglamentuojama Baudžiamojo proceso kodekso 179–185 straipsniuose. Šio kodekso 179 straipsnio 1 dalyje krata apibrėžiama kaip tyrimo priemonė, kurios tikslas – priverstinis patalpų, žemės sklypo, transporto priemonės ar asmens ištyrimas, siekiant surasti ir paimti ieškomą objektą, jeigu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis yra toje vietoje, kurioje atliekama krata.

11 Minėto kodekso 180 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad krata turi būti atliekama pagal ikiteisminio tyrimo teisėjo arba teismo nutartį. Ikiteisminio tyrimo teisėjas savo nutartį grindžia už ikiteisminį tyrimą atsakingos institucijos pateiktu pasiūlymu ir prie jo pridėtais dokumentais.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

12 2019 m. balandžio 5 d. KNAB iškėlė baudžiamąją bylą keliems Rygoje (Latvija) įsteigto fondo darbuotojams dėl sukčiavimo ir neteisėto svetimo turto iššvaistymo stambiu mastu, taip pat dokumentų klastojimo ir jų panaudojimo. Per tyrimą KNAB nusprendė, kad būtina išduoti Europos tyrimo orderį, kad būtų atlikta Berlyne (Vokietija) įsteigtų įmonių *FF GmbH* ir WBS komercinių patalpų krata. Tam KNAB kreipėsi į *Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa* (Rygos miesto Vidžemės apylinkės teismas, Latvija) ikiteisminio tyrimo teisėją su prašymu leisti taikyti šią tyrimo priemonę pagal Baudžiamojo proceso kodekso 179 ir 180 straipsnius.

13 Dviem 2019 m. balandžio 24 d. nutartimis šis ikiteisminio tyrimo teisėjas patenkino KNAB prašymą, motyvuodamas tuo, kad, pirma, galima daryti prielaidą, jog šių dviejų įmonių patalpose yra dokumentų, duomenų laikmenų ir baudžiamajam procesui svarbių objektų, ir, antra, krata, kurios tikslas buvo identifikuoti ir paimti šiuos dokumentus, laikmenas ir daiktus, buvo būtina ir proporcinga.

14 2019 m. balandžio 25 d. KNAB išdavė Europos tyrimo orderį (toliau – nagrinėjamas Europos tyrimo orderis), juo paprašė Vokietijos valdžios institucijų apklausti du liudytojus ir įvykdyti abi ankstesniame punkte nurodytas nutartis dėl kratos. *Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra* (Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra) patvirtino nagrinėjamą Europos tyrimo orderį ir perdavė jį *Staatsanwaltschaft Berlin* (Berlyno prokuratūra, Vokietija).

15 Remdamasis atitinkamu Berlyno prokuratūros prašymu *Amtsgericht Berlin-Tiergarten* (Berlyno Tiergarteno apylinkės teismas, Vokietija) taip pat priėmė nutartis dėl įmonių FF ir WBS komercinių patalpų kratos. Šios kratos buvo atliktos tik 2019 m. gegužės 13 d. ir jas atlikus buvo areštuota daugybė įrodymų.

16 WBS kreipėsi į *Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, dėl to, kad šis teismas neleistų perduoti Latvijos Respublikai vykdant nagrinėjamą Europos tyrimo orderį surinktų įrodymų.

17 Grįsdama savo skundą WBS rėmėsi 2021 m. gruodžio 16 d. Sprendimu *Spetsializirana prokuratura (Vežimo [Srauto] ir vietos nustatymo duomenys)* (C-724/19, EU:C:2021:1020; toliau – Sprendimas *Spetsializirana prokuratura*), iš kurio matyti, kad Europos tyrimo orderį dėl tyrimo priemonės, kurią pagal išduodančiosios valstybės narės teisę gali nurodyti skirti tik teismas, gali teisėtai išduoti tik tokį statusą turinti institucija. Nagrinėjamu atveju, pirma, KNAB nėra teismas ir, antra, pagal Latvijos teisę tik tokį statusą turinti institucija turi kompetenciją skirti tokią kratos priemonę.

18 Berlyno prokuratūra paklausė Latvijos Respublikos generalinės prokuratūros, ar prireikus teismas gali iš naujo išduoti nagrinėjamą Europos tyrimo orderį. Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra atsakė neigiamai, motyvuodama tuo, kad tai draudžiama pagal Latvijos teisę.

19 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar Sprendime *Spetsializirana prokuratura* nustatyti principai turi būti taikomi jo nagrinėjamoje byloje, todėl jis turėtų konstatuoti, kad negalima leisti perduoti įrodymų, gautų vykdant nagrinėjamą Europos tyrimo orderį.

20 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, institucija, kuri išdavė Europos tyrimo orderį, galėjo būti laikoma „išduodančiąja institucija“ pagal Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto i papunktį, o šioje byloje KNAB yra „kita kompetentinga institucija, kaip apibrėžė išduodančioji valstybė“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunktį. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar minėtame sprendime Teisingumo Teismo pateiktas atsakymas taip pat taikytinas tuo atveju, kai Europos tyrimo orderį išdavė institucija, kuriai taikoma ši antroji nuostata.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, Sprendimo *Spetsializirana prokuratura* 29 ir 30 punktus galima suprasti taip, kad „kita kompetentinga institucija“, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunktį, gali veikti kaip Europos tyrimo orderį išdavusi institucija, net jei pagal nacionalinę teisę atitinkamą tyrimo priemonę gali taikyti tik teismas, tačiau su sąlyga, kad toks teismas dalyvaus kitame proceso etape.

22 Antra, ši byla skiriasi nuo bylos, kurioje priimtas Sprendimas *Spetsializirana prokuratura*, nes, nors tyrimo priemonę, dėl kurios buvo išduotas nagrinėjamas Europos tyrimo orderis, pagal Latvijos teisę galėjo nurodyti taikyti tik teismas, prieš priimant šį orderį Latvijos ikiteisminio tyrimo teisėjas davė leidimą taikyti šią priemonę, nes manė, kad tai buvo būtina ir proporcinga. Dėl šios aplinkybės Teisingumo Teismo sprendimo 32–38 punktuose nurodyti motyvai, kuriais jis grindė savo pateiktą Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto i papunkčio aiškinimą, pagrindinėje byloje neturi reikšmės.

23 Taigi, pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tik institucija, kompetentinga nurodyti taikyti tyrimo priemonę pagal nacionalinę teisę, gali įvykdyti pareigas patikrinti ir pagrįsti nagrinėjamą priemonę, o išduodančioji institucija gali išduoti Europos tyrimo orderį tik su sąlyga, kad šiame orderyje nurodytą tyrimo priemonę tokiomis pačiomis sąlygomis būtų galima nurodyti taikyti panašioje nacionalinėje byloje.

24 Vis dėlto savo nagrinėjamoje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad institucija, pagal nacionalinę teisę kompetentinga nurodyti taikyti tyrimo priemonę, įvykdė Direktyvos 2014/41 6 straipsnio 1 dalies a punkte numatytas tikrinimo ir pagrindimo pareigas, nes kompetentingas Latvijos ikiteisminio tyrimo teisėjas nusprendė, kad nagrinėjamos kratos yra būtinos ir proporcingos. Be to, išduodančioji institucija nagrinėjamą Europos tyrimo orderį išdavė tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos, kuriomis galėjo būti nurodyta taikyti tyrimo priemonę panašioje nacionalinėje byloje, nes teismas leido taikyti kratą prieš išduodant šį orderį.

25 Antra, Sprendime *Spetsializirana prokuratura* Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal nacionalinę teisę Europos tyrimo orderį išduodanti institucija turi būti institucija, kompetentinga per nacionalinę procedūrą nurodyti taikyti tyrimo priemonę, dėl kurios priimtas šis orderis, antraip tai apsunkintų ir pakenktų Direktyvoje 2014/41 nustatytai supaprastintai ir veiksmingai savitarpio teisinės pagalbos sistemai.

26 Viena vertus, šis teismas abejoja dėl tokio argumento svarbos nagrinėjamu atveju, nes toks reikalavimas kaip tik gali apsunkinti savitarpio teisinės pagalbos procedūrą.

27 Iš tiesų kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Vokietijoje, ikiteisminiame tyrime dalyvaujantis teismas neatlieka pagrindinio vaidmens ir veikia tik *ad hoc*, be kita ko, tam, kad būtų leista taikyti tam tikras prokuratūros prašomas tyrimo priemones. Tokiomis aplinkybėmis, jei būtų nuspręsta, kad tik šis teismas gali būti kvalifikuojamas kaip „išduodančioji institucija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2014/41, nors iš tikrųjų tyrimo procedūrai vadovauja prokuroras, tai lemtų savitarpio teisinės pagalbos vėlavimą, ypač tuo atveju, jei vykdančioji institucija nuspręstų užduoti klausimą išduodančiajai institucijai pagal Direktyvos 2014/41 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį. Savitarpio pagalbos procedūrą gali apsunkinti ir tai, kad kai kuriose valstybėse narėse tam tikros tyrimo priemonės gali nepatekti į išimtinę nacionalinių teismų jurisdikciją, o jas gali nurodyti atlikti kitos institucijos. Todėl tokiomis aplinkybėmis neatmestina, kad vykdymo institucijai galėtų būti pateikti du Europos tyrimo orderiai, kuriuos priėmė du skirtingi subjektai.

28 Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, pagal analogiją reikia remtis 2019 m. gegužės 27 d. Sprendime *PF (Lietuvos generalinis prokuroras)* (C-509/18, EU:C:2019:457) suformuota jurisprudencija dėl Europos arešto orderio, iš kurios matyti, kad nacionalinį arešto orderį išduodanti institucija gali skirtis nuo Europos arešto orderį išdavusios institucijos.

29 Tokiomis aplinkybėmis *Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Europos tyrimo orderį, susijusį su priemone, kurią pagal išduodančiosios valstybės teisę gali paskirti tik teismai, gali išduoti kita kompetentinga institucija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2014/41] 2 straipsnio c punkto ii papunktį, dalyvaujant neteisminei patvirtinančiajai institucijai, kai išduodančiosios valstybės teismas prieš tai patvirtino tą tyrimo priemonę ir taip įvykdė šioje direktyvoje numatytas patikrinimo ir pagrindimo pareigas?“

Dėl prejudicinio klausimo

30 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktis turi būti aiškinamas taip, kad „išduodančiąja institucija“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, gali būti laikoma išduodančiosios valstybės apibrėžta administracinė institucija, kuri konkrečioje byloje veikia kaip ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija ir kurios tyrimo priemones, susijusias su atitinkamo asmens pagrindinių teisių suvaržymu, pagal nacionalinę teisę turi iš anksto leisti teisminė institucija.

31 Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto i ir ii papunkčiuose sąvoka „išduodančioji institucija“ apibrėžta atitinkamai kaip „teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras, kompetentingas atitinkamoje byloje“, arba „bet kuri kita kompetentinga institucija, kaip apibrėžė išduodančioji valstybė, konkrečioje byloje veikianti kaip ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija, pagal nacionalinę teisę kompetentinga nurodyti rinkti įrodymus“.

32 Taigi iš šios direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunkčio formuluotės matyti, kad „išduodančioji institucija“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, yra nacionalinė institucija, atitinkanti šias tris kumuliacines sąlygas.

33 Pirma, iš vartojamo žodžio „kita“ matyti, kad tokia institucija yra ne viena iš Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto i papunktyje nurodytų teisminių institucijų, t. y. teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras, o institucija, pavyzdžiui, administracinė institucija, kurią išduodančioji valstybė narė paskyrė kompetentinga išduoti ETO.

34 Antra, ši institucija konkrečioje byloje turi veikti kaip ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija.

35 Trečia, minėta institucija turi turėti kompetenciją nurodyti rinkti įrodymus pagal nacionalinę teisę.

36 Kalbant apie pagrindinę bylą, neginčijama, kad KNAB atitinka dvi pirmąsias iš šių sąlygų. Iš tiesų iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad, pirma, KNAB, kaip administracinė institucija, nepatenka į Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto i papunkčio taikymo sritį. Antra, pagal nacionalinę teisę KNAB yra institucija, atliekanti tyrimus kovos su korupcija srityje, ir ši institucija buvo paskirta kaip kompetentinga išduoti Europos tyrimo orderį šiose bylose.

37 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar minėta institucija atitinka šio sprendimo 35 punkte nurodytą trečiąją iš šių sąlygų, t. y. sąlygą būti „pagal nacionalinę teisę kompetentinga nurodyti rinkti įrodymus“.

38 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad iš tyrimo priemonių, dėl kurių išduotas nagrinėjamas Europos tyrimo orderis, KNAB tiesiogiai galėjo skirti tik priemones, susijusias su liudytojų apklausa, neprivalėdamas gauti išankstinio ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimo. Vis dėlto pagrindinėje byloje nagrinėjamas komercinių patalpų kratos priemones, jeigu jos lėmė atitinkamo asmens pagrindinių teisių suvaržymą, pagal Latvijos teisę turėjo leisti toks teisėjas, KNAB pateikus šiam teisėjui prašymą dėl tokio leidimo.

39 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar tai, kad pagal Latvijos teisę KNAB prašomas kratos priemones, kad jas būtų galima įvykdyti, turi patvirtinti ikiteisminio tyrimo teisėjas, reiškia, kad ši institucija negali būti laikoma kompetentinga nurodyti rinkti įrodymus pagal nacionalinę teisę, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktį.

40 Kadangi vien šios direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunkčio formuluotė neleidžia atsakyti į šį klausimą, pagal suformuotą jurisprudenciją reikia atsižvelgti į kontekstą bei teisės aktu, kuriame įtvirtinta ši nuostata, siekiamus tikslus (žr. 1983 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Merck*, 292/82, EU:C:1983:335, 12 punktą ir 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *G. K. ir kt. (Europos prokuratūra)*, C-281/22, EU:C:2023:1018, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją].

41 Pirmiausia reikia atsižvelgti į šios nuostatos kontekstą.

42 Minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalies a punkte, siejamame su tos pačios direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi ir A priedu, taip pat atsižvelgiant į jos 11 konstatuojamąją dalį, išduodančiajai institucijai nustatyta pareiga patikrinti, ar tyrimo priemonė, dėl kurios išduotas Europos tyrimo orderis, yra būtina ir proporcinga, atsižvelgiant į proceso, per kurį išduodamas šis orderis, tikslus ir įtariamojo arba kaltinamojo teises (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura* 32 punktą).

43 Be to, kalbant apie atvejį, kai Europos tyrimo orderį išdavė „išduodančioji institucija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktį, iš šios nuostatos antro sakinio matyti, kad prieš perduodant Europos tyrimo orderį vykdančiajai institucijai, prieš tai patikrinus, ar jis atitinka šioje direktyvoje nustatytas Europos tyrimo orderio išdavimo sąlygas, visų pirma jos 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytas sąlygas, „teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras“ turi patvirtinti Europos tyrimo orderį.

44 Darytina išvada, kad, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 45 punkte, Europos tyrimo orderio išdavimas, kai jį išduoda „kita kompetentinga institucija, kaip apibrėžė išduodančioji valstybė“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktį, reiškia

šio orderio būtinumo ir proporcingumo kontrolę dviem proceso išduodančiojoje valstybėje narėje lygmenimis, t. y. pirma, jį priimant per nacionalinį ikiteisminio tyrimo procesą ir, antra, kai jį patvirtina teisminė institucija prieš perduodama vykdančiajai institucijai.

45 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai dėl KNAB kaip „išduodančiosios institucijos“ statuso susiję su pirmuoju iš šių dviejų kontrolės lygių. Iš tiesų, kiek tai susiję su antruoju lygmeniu, neginčijama, kad prieš perduodant nagrinėjamą Europos tyrimo orderį vykdančiajai institucijai jį patvirtino prokuroras, t. y. Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra, kuri išnagrinėjo šio orderio būtinumą ir proporcingumą pagal šios direktyvos nuostatas.

46 Šiuo atžvilgiu iš Direktyvos 2014/41 10 konstatuojamosios dalies matyti, kad pagal šią direktyvą išduodančioji institucija, remdamasi turima išsamia informacija apie atitinkamą tyrimą, gali geriausiai nuspręsti, kokią tyrimo priemonę taikyti (Sprendimo *Spetsializirana prokuratura* 37 punktas).

47 Kaip priminta šio sprendimo 34 punkte, tam, kad būtų laikoma „išduodančiąja institucija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2014/41, šios direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunktyje nurodyta „kita institucija“ turi būti ta, kuri konkrečioje byloje yra atsakinga už nusikalstamų veikų tyrimą. Ši pozicija leidžia jai, atsižvelgiant į turimą informaciją apie minėtą tyrimą, pagal minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalies a punktą atlikti tyrimo priemonės, kuri jos noru būtų vykdoma kitoje valstybėje narėje pagal Europos tyrimo orderį, būtinumo ir proporcingumo kontrolę.

48 Vien dėl to, kad pagal išduodančiosios valstybės narės teisę tyrimą atliekančios institucijos prašomų tyrimo priemonių taikymas siejamas su sąlyga, kad jeigu jomis suvaržomos atitinkamo asmens pagrindinės teisės, pirma turi būti gautas ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimas jas taikyti, nedraudžiama, kad ši ikiteisminio tyrimo institucija būtų laikoma „pagal nacionalinę teisę kompetentinga nurodyti rinkti įrodymus“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktį, taigi ir tai, kad ji gali būti laikoma „išduodančiąja institucija“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

49 Iš tiesų toks reikalavimas leidžia užtikrinti, kad tyrimo institucijos atliekamas šių priemonių būtinumo ir proporcingumo patikrinimas pirmuoju šio sprendimo 42 punkte nurodytu lygmeniu vyktų su teisėjo kontrole, kad šis galėtų visų pirma patvirtinti, kad numatytos priemonės yra būtinos ir neproporcingai nepažeidžia įtariamojo ar kaltinamojo pagrindinių teisių.

50 Antra, šio sprendimo 48 punkte pateiktą aiškinimą patvirtina Direktyvos 2014/41 6 straipsnio 1 dalies b punktas.

51 Pagal šią nuostatą išduodančioji institucija gali išduoti Europos tyrimo orderį tik su sąlyga, kad šiame orderyje nurodytą (-as) tyrimo priemonę (-es) būtų galima nurodyti vykdyti tokiomis pačiomis sąlygomis panašioje nacionalinėje byloje.

52 Vartojant žodžius „tokiomis pačiomis sąlygomis“ ir „panašioje nacionalinėje byloje“ Direktyvos 2014/41 6 straipsnio 1 dalies b punkte tikslių Europos tyrimo orderio išdavimo sąlygų nustatymas susiejamas tik su išduodančiosios valstybės teise. Šia nuostata siekiama užkirsti kelią išduodančiosios valstybės teisėje numatytų taisyklių ir garantijų apėjimui (šiuo klausimu žr. 2024 m. balandžio 30 d. Sprendimo *M. N. (EncroChat)*, C-670/22, EU:C:2024:372, 92 ir 97 punktus).

53 Kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, reikalavimas, kad KNAB išduodamame Europos tyrimo orderyje numatytą tyrimo priemonę, kai ji susijusi su atitinkamo asmens pagrindinių teisių suvaržymu, turi leisti ikiteisminio tyrimo teisėjas, būtent yra Latvijos teisėje numatyta sąlyga, kurią taip pat turėtų atitikti lygiavertė tyrimo priemonė, vykdoma tik Latvijos teritorijoje.

54 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija skiriasi nuo situacijos, dėl kurios buvo priimtas Sprendimas *Spetsializirana prokuratura*.

55 Iš tiesų ta byla buvo susijusi ne su Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunkčiu, o su i papunkčio aiškinimu tuo atveju, kai ikiteisminiame baudžiamojo proceso etape prokuroras išdavė Europos tyrimo orderį, siekdamas gauti su telekomunikacijomis susijusių srauto ir vietos nustatymo duomenų, o panašioje nacionalinėje byloje tyrimo priemonės dėl prieigos prie tokių duomenų priėmimas priklausė išimtinei teismo kompetencijai.

56 Trečia, kitoks Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunkčio aiškinimas, nei pateiktas šio sprendimo 48 punkte, prieštarautų Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytam institucijų, kurioms atitinkamai taikomas šios direktyvos 2 straipsnio c punkto i papunktis ir 2 straipsnio c punkto ii papunktis, atskyrimui.

57 Šiuo atskyrimu šis teisės aktų leidėjas siekė, kad neteisminės institucijos, pagal nacionalinę teisę atsakingos už nusikalstamų veikų tyrimą nacionaliniame procese ir kompetentingos skirti tyrimo priemones, galėtų būti laikomos „išduodančiąja institucija“, kaip tai suprantama pagal šio 2 straipsnio c punktą.

58 Pripažinimas, kad teisminės institucijos dalyvavimas šio sprendimo 42 punkte nurodytu pirmuoju kontrolės lygmeniu, kurio reikalaujama pagal nacionalinę teisę tam, kad būtų leista taikyti kai kurias iš šių priemonių, neišvengiamai reiškia, kad tik ši teisminė institucija gali būti laikoma „išduodančiąja institucija“, lemtų tai, kad tik šios direktyvos 2 straipsnio c punkto i papunktyje nurodytos teisminės institucijos turėtų kompetenciją išduoti Europos tyrimo orderį, nors šios teisminės institucijos tik ribotai dalyvauja vykdant nacionalinius ikiteisminius tyrimus.

59 Taigi dėl tokio aiškinimo minėtos direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunktis taptų neveiksmingas, nes atsižvelgdamos į tai, kad šioje nuostatoje nurodytos institucijos neturi būti „teisminės institucijos“, valstybės narės gali teisėtai susieti šių institucijų tyrimo priemonių taikymą su procesinėmis garantijomis, be kita ko, numatydamos, kaip šiuo atveju, kad tyrimo priemones, kuriomis suvaržomos atitinkamų asmenų pagrindinės teisės, pirma turi leisti teisminė institucija.

60 Antra, dėl Direktyvos 2014/41 tikslo pažymėtina, kad, kaip matyti iš jos 5–8 konstatuojamų dalių, ja siekiama pakeisti nevientisą ir sudėtingą įrodymų rinkimo baudžiamosiose bylose su tarptautiniu elementu sistemą ir, įdiegus viena priemone (Europos tyrimo orderiu) grindžiamą paprastesnę ir veiksmingesnę sistemą, palengvinti ir paspartinti teismų bendradarbiavimą ir taip prisidėti prie Sąjungai nustatyto tikslo tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve įgyvendinimo, remiantis didesniu valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu (Sprendimo *Spetsializirana prokuratura* 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

61 Kaip priminta šio sprendimo 46 punkte, minėtoje direktyvoje nurodyta, kad išduodančioji institucija, remdamasi turima išsamia informacija apie atitinkamą tyrimą, gali geriausiai nuspręsti, kokią tyrimo priemonę taikyti.

62 Taigi, atsižvelgiant į šį argumentą ir į proceso supaprastinimo ir veiksmingumo tikslus, kuriais grindžiama Direktyva 2014/41, atrodo pagrįsta, kad nacionalinė institucija, kuri iš tikrųjų yra atsakinga už nusikalstamų veikų tyrimą, galėtų būti laikoma „išduodančiąja institucija“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunktį, nors tam tikros tyrimo priemonės, kurias ji nori taikyti, jeigu jomis suvaržomos atitinkamo asmens pagrindinės teisės, pagal nacionalinę teisę turi būti iš anksto leistos teisminės institucijos.

63 Toks minėtos direktyvos 2 straipsnio c punkto ii papunkčio aiškinimas leidžia užtikrinti, kad tuo atveju, kai toje pačioje baudžiamojoje byloje tokia institucija numato kelias tyrimo priemones, iš kurių kai kurioms reikalingas ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimas, o kitoms – ne, dėl visų šių tyrimo priemonių ši institucija, kaip „išduodančioji institucija“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, išduotų vieną ir tą patį Europos tyrimo orderį.

64 Toks aiškinimas taip pat leidžia palengvinti galimą išduodančiosios ir vykdančiosios institucijų keitimąsi informacija pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalį arba jos 10 straipsnio 4 dalį.

65 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/41 2 straipsnio c punkto ii papunktis turi būti aiškinamas taip, kad „išduodančiąja institucija“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, gali būti laikoma išduodančiosios valstybės apibrėžta administracinė institucija, kuri konkrečioje byloje veikia kaip ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija ir kurios tyrimo priemones, susijusias su atitinkamo asmens pagrindinių teisių suvaržymu, pagal nacionalinę teisę turi iš anksto leisti teisminė institucija.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose 2 straipsnio c punkto ii papunktis

turi būti aiškinamas taip:

„išduodančiąja institucija“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, gali būti laikoma išduodančiosios valstybės apibrėžta administracinė institucija, kuri konkrečioje byloje veikia kaip ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija ir kurios tyrimo priemones, susijusias su atitinkamo asmens pagrindinių teisių suvaržymu, pagal nacionalinę teisę turi iš anksto leisti teisminė institucija.

Parašai.